

Ovidiu E. Moț

SIDONIA

București, 2025

Desene copertă: *Simona Predescu*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MOȚ, OVIDIU-EUGEN

Sidonia / Ovidiu E. Moț. - București : Bifrost, 2025

ISBN 978-630-6514-45-8

821.135.1

© Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodușă fără acordul scris al editurii și al autorului.

Copyright © 2025

Editura Bifrost

Str. Liviu Rebreanu nr.46-58, sector 3, București

e-mail: office@bifrost.ro

www.bifrost.ro

Sumar

	pag.
Prolog cu migdală și migdal	7
Capitolul I Profesoara de biologie	19
Capitolul II Femeia în pielea ei	39
Capitolul III Apartamentul	53
Capitolul IV Spovedania de voie și nevoie	61
Capitolul V Să fiu, să nu fiu contabil?	79
Capitolul VI Moarte și nuntă	92
Capitolul VII Prapor cu oase	104
Capitolul VIII Șapte zile	117
Capitolul IX Sidonia este... ce este Sidonia?	139
Capitolul X Originea speciilor	147
Capitolul XI Fiat Lux!	155
Capitolul XII Romanul și sidonianul	187
Capitolul XIII Compost	210
Capitolul XIV Ghiocelul și baba Dochia	218
Capitolul XV Gheorghe cel neobrăzat	260
Capitolul XVI Noapte polară	270
Capitolul XVII Sâmbotin, Sâmbolea și Sâmbotei	288
Capitolul XVIII Zori după noaptea fricii	305
Capitolul XIX Harta Sidoniei	312
Capitolul XX Cumpăna	327
Epilog	362

Prolog cu migdală și migdal

Valerian a intrat în apartament. Era ora obișnuită la care se întorcea de la slujbă. Dacă ar fi fost întrebat de unde vine, i-ar fi venit peste mână să se raporteze la imagini și fapte concrete. Ca mulți oameni munciți de gânduri, care în realitate se întorc din ultimul gând și au ca reper imaginile sau filmul aceluia gând, asociate cu stafiile gândurilor rumegate anterior. Simulări, evitări, înfruntări. Sub acestea sunt îngropate dovezile concrete, numite așa din necesități practice. A tras cu urechea în vreme ce se descălța. Venera era acasă, cufundată într-un fișier audio. Sigur nu era video: căldura vocii n-ar fi răbdat imaginea:

Între Sânziene și Sfântul Ilie, zânele, după soi și pricepere, adună lacrimă cu lacrimă, pocalul cu lapte și miere tămăduitor. Tămăduirea este tăinuită tocmai de orbul ochiului care nu se vede pe sine și de urechea nepricepută să audă cântecul cucului pe calendar vechi. Încât, nu se deschide înțelesului decât atunci când se împărtășește omul din migdală, fără să rupă crengile migdalului și să-i scuture frunza. Și când se face însuși migdal...

Apoi a intrat în living:

– Bună! Ce urmărești?

Venera nu l-a auzit când intrase. Era concentrată. Surprinsă, a închis brusc laptopul. Cum închidea cărțile în copilărie, în situații similare. A ridicat mâinile. Palmele ei, cu degete ușor strânse, ajunseseră în dreptul urechilor. Ca cineva căzut pe gânduri, care încearcă să prindă mai bine un sunet îndepărtat, apărându-se de paraziți. A zâmbit apăsător, jucând rolul celui care încearcă să se scuture de orice bănuială. În mintea ei îl executase corect. Nu putea fi bănuită de nimic:

– O aiureală. Unii nu se simt bine dacă nu apelează la metafore. Țin cu tot dinadinsul să se arate inteligenți, nu să se facă înțeleși.

Venera nu gesticula prea mult. Se controla. Încerca să însoțească gândurile pe care le sonoriza cu semne ale capului, evitând mișcarea mâinilor. Mâinile, credea ea, îi trădează cel mai ușor nesiguranța. Poate chiar o întrețin. Când le agiți, dincolo de faptul că gestul este preluat parțial de sistemul parasimpatic, nu se produce cu adevărat o descărcare a tensiunii. Nici nu reușesc să transmită mai clar informația. În locul clarificării, auditoriul rămâne cu un neastâmpăr al mâinilor, care încearcă să dovedească stăpânirea unei situații. Să se obiectiveze. Cândva chiar așa pusese problema Valerian; scăpase o glumă nu tocmai inocentă pe seama imobilității Venerei atunci când comunica. Fără să aibă pregătire în biologie, se lansa uneori în construcții ideatice pe baza fiziologiei. Când i-a spus asta, Venera s-a închinat, l-a îmbrățișat și a conchis:

– Nu-mi mai rămâne decât să te consum în diverse forme și să mă odihnesc în tine. Parasimpaticule!

Valerian și-a așezat geanta pe scaun și a zâmbit. Problema neînțeleșilor nu-i ținea de foame. Și-a frecat palmele de parcă deja se spăla pe mâini, pregătindu-se pentru masă. A confirmat din complezență:

– Da. Am întâlnit mulți dinăștia. Chiar azi... se bagă în sufletul tău neinvitați!

Venera s-a încruntat. Auzise neinițiați. Apoi s-a lămurit și i-a zâmbit. În mod obișnuit se ferea să-și vâre nasul unde nu-i fierbea oala, adică acolo unde nu avea competențe, evitând sentimente de rușine și vinovăție. Căuta ceva bine documentat legat de migdal, din perspectivă istoric-etnografică, și nimerise unde nimerise. Era evident că dilema pe care voia să și-o lămurească solicita bibliografie extinsă și cercetare interdisciplinară. O teză de doctorat pentru o frază! Aiurea! Fraza pe care o căuta trebuia să pice bine în articol. Să fie elementul de decor care să evidențieze textul, să-l pună în valoare. Și-i era

ciudă! Nu pentru că pierduse timpul, ci pentru că spusese ce spusese și nu-și mai putea retrage cuvintele. Se lăsase înșelată de emoții. Surprinsă.

Așa se grăbeau multe ființe în jurul ei, pentru a-și recupera puterea ce o credeau furată. Misticii au prostul obicei să aibă dreptate. Ca Hrist acuzat pentru dărâmarea templului și ridicarea acestuia în trei zile. Exprimarea simbolică putea suferi diverse tălmăciri, dar lectura în sens propriu era fatală oricui. De la emițător la receptor drum cu hârtoape. Și receptorul percepea totul după orientarea dispoziției. Antenă zăludă. Hermeneutica mă-sii!

O exasperase ermetismul. Sadismul lui. Că-l bănuia cu fabulă. Esopic. Pornise la drum cu inima deschisă și întâlnise lacăt văduv de cheie. Care bloca gard fără poartă. Și în rătăcirea aceasta s-a lăsat surprinsă de Valerian. Exact ce-i lipsea! Parcă i-ar fi arătat că își pierde vremea. Era hotărâtă să apeleze la enciclopedii. Întrebarea lui Valerian venise la țanc. Mai înainte de toate o deranja faptul că se lăsase surprinsă. Atenția ei distributivă de profesor experimentat dăduse chix.

A deschis televizorul. Știri. Un apartament incendiat. Crainicul însăila povestea, atât cât să nu calce prin străchini prea departe de imagini. Vorbea monoton, nu transmitea emoție. Poate era obosit, sleit, se gândea cu siguranță la altceva și citea de pe prompter. Vecinii simțiseră miros de gaz și președintele de bloc oprise gazul pe coloană. Se acumulase suficient în apartament, geamurile și ușa de la balcon fiind închise. Nu era clar cum izbucnise incendiul. Proprietarii, soț și soție, au fost găsiți carbonizați. Sau aproape. Se stabilise că ea fusese anterior strangulată. Concluzia, fără argumentație solidă, era că o strangulase soțul. Concluzia cui? Pornise gazele și se vârase în pat lângă ea. Poate aprinsese o brichetă ulterior. Poate. Cam dificil să facă asta unul gata asfixiat din pricina acumulării gazului. Cu toate acestea vecina interviuată îl credea în stare. Era un om violent, chiar dacă nu părea. Ascundea violența sub masca politetiei. Ținea în el. Nu lătra, mușca pe furiș. Da! Auzise

ceartă, zgomot. Sigur s-au certat și el a strâns-o de gât. Apoi făcuse ce făcuse. Că era gelos. Nu contează că nu se vedea. Multe gelozii sunt ascunse. Geloșii ascunși sunt capabili de multe, mai puțin de asumarea faptelor. Ucigași de taină și sinucigași pe față. Aha, povestea se împletise în jurul declarațiilor vecinei. Lujer de fasole pe arac.

Ascultând știrea, telespectatorii erau invitați să accepte că în oricine zăcea un ascuns. Unii dintre ei ar fi putut să se simtă cu musca pe căciulă. Mai mult sau mai puțin. Clătindu-și mintea, emoționându-se de parcă ar fi fost surprinși de emisiunea neforțată de gaze scăpate din mașul lor, apoi așternându-se cu legănare lină, ca frunza moartă după damblaua toamnei, peste rutina stratificată. Poate că gelosul ascuns, piromanul de cartier, purta în taină pe chip mască de gaze. Simplă supoziție când cauți să te păstrezi în valul emoției. În mod obișnuit călăul, atentatorul, gelosul, ucigașul, este celălalt. Străinul, antisocialul. Lumea se împarte în călăi și victime. Fiecare călău are victima lui interioară? Fiecare victimă să-și fie în taină călău? Naștere asexuată. Îți strică gustul vieții o astfel de perspectivă! O poți accepta numai metaforic. Dar metaforele au bubele lor.

Așa s-au reconectat la rutină Valerian și Venera. Valerian s-a simțit obligat să comenteze:

– Lucruri fără cap și coadă. Știri morbide de după-amiază.

Venera s-a simțit obligată să completeze:

– Orice este posibil.

Valerian nu căuta să lămurească decât ce se cerea lămurit. Așa credea că procedează în mod obișnuit, fără să-și argumenteze credința. Venera îi părea lipită de știrile cu conținut morbid care îi tulburau pofta de mâncare, și-i făceau din odihna de seară, în care voia să se vâre, veritabil câmp minat. Era prea obosit pentru a merge pe vârful degetelor:

– Știri trunchiate. Aruncă o poveste pe piață, foi neidentificate dintr-un volum. Fără autor, început și sfârșit. Te ispitesc să-ți bați capul, să rumegi și tu ciunga lor gata rumegată. Însalivată, fără altă aromă. Când îl surprinde ceva, omul pricepe

că-i de rău. Nu apar niciodată știri despre cineva care trage apa și se spală pe mâini după utilizarea closetului. Despre copii de grădiniță care merg în coloană, doi câte doi, ținându-se de mână. Despre contabili care își fac treaba corect, profesori de biologie care confecționează olimpici. Mult prea banal! Pentru că nimeni nu își permite luxul de a săpa prea mult în cele din afară dacă sunt lipsite de arome... și câți încearcă să sape în ei înșiși? Astfel de știri sunt înghițite fără discernământ, sau chiar trecute cu vederea, iar texte ermetice, ca cel pe care îl ascultai, cu migdale și migdal, nu interesează pe nimeni. Sunt ineficiente. Cum să-ți cheltuiești resursele vreme lungă, pentru a sparge o nucă? Poate miezul ei să te despăgubească pentru efort?

Venera a zâmbit înclinând capul:

– Ți-e foame?

Foarte bine! Pricepuse! Efortul depus fusese mai mic decât valoarea calorică a miezului de nucă. Pentru că Valerian nu avea nimic cu genul acesta de știri sau cu crainicii oboșiți. Îi era foame și ar fi vrut atenția Venerei. În procent ridicat. Îl agățase puțin și baba interviuată. Parcă-l privea în ochi și îl acuza de gelozie, tăinuire, crimă, sinucidere, incendiu. Babă nebună!

La masă, Valerian a intenționat pentru o clipă să-i povestească despre pauza de prânz, când ieșise singur la o cafea. La terasa la care mergea în mod obișnuit. Și intrase cineva în vorbă cu el. Un ciudat cu nume ciudat. S-a înfrânat la timp. Ceva nu se lega. De ce avea sentimentul că abia acum îl întâlnise pe ciudat? Pentru că așa îl cunoscuse cu ani în urmă? A schițat un gest cu mâna. Un gest de oprire, de evitare, de lehamite. De parcă și-ar fi spus: Piei drace! Pedală apăsată cam brusc, ca atunci când te surprinde ceva în trafic. Venera i-a observat cutremurul, scuturarea:

– Ce-i, nu-ți place mâncarea?

– Ba da! Foarte bună... Eram prins cu niște dosare... Visam cu ochii deschiși.

Nu i-a picat bine. Nu-l munceau dosarele. Evitase, pentru că nu era nimic de lămurit. Oare nu se grăbesc oamenii să acopere

cu minciuni astfel de neconcordanțe, numai să se asigure că sunt prinși în mreaja realității? Cum să explici cuiva o fantezie pe care nu o poți cuprinde, care ți se prelinge printre degete? Și dacă explici faptul că te-ai lăsat surprins trebuie să-ți accepți vina și rușinea. Nu merita efortul.

Venera i-a turnat povești mărunte. Nu făcuse nimic toată ziua, adică a văzut un film, a căutat diferite materiale. A vorbit la telefon cu Eliza. După ce i-a vegheat masa, Venera s-a pregătit de plecare. Valerian s-a abținut să pună întrebări inutile. Îl rodea faptul că deja alunecase într-o confuzie. În confuzie. Și-a amintit. Era miercuri. Ziua în care soția mergea la terapie, la cabinetul Monicăi. Bine că se abținuse, l-ar fi considerat indiferent. Și nu-i plăcea asta. Adică să-l surprindă indiferent. Ar fi recidivat. Surprindere după surprindere. Nu conta în ce măsură era prezent, absent, activ, inactiv. Când îți spune cineva așa ceva tocmai îți solicită ce nu poți să dai. Ești într-o situație absurdă. Hoțul de buzunare din spate și-a făcut treaba și cerșetorul din față îți cere un bănuț. Oricum nu i-ai fi dat. Alta-i problema!

După plecarea Elizei s-a întins pe pat. Se simțea obosit. Poate chiar era. Cert este că se pomenea de multe ori vorbind singur. Și invariabil spunea așa:

– Sunt obosit!

De la o vreme se simțea bătuit de confuzii. Nu ținea să stabilească exact de când, să traseze o graniță. Ca cei care afirmă simplu că înainte era mai bine. Atât. Ieri, alaltăieri, acum doi ani, acum treizeci de ani? Nimeni nu-și bate capul. Înainte reprezintă timp și spațiu foarte clar. Poate. Nici el nu se obosea să despartă apele. Asta nu-l împiedica să observe că viața lui umbla pe două cărări. Fusese acest înainte cu ordinea lui și era acest acum dezordonat. Iar acum avea și el un înainte de acum propriu. Confuzia înghițise granița. Graniță mlăștinoasă, încețoșată. Când percepi două cărări este semn sigur că sunt mai multe. Amestecate, încurcate, nesemnificate.

Dacă i-ar fi cerut cineva să povestească un moment important din viața sa, în detaliu, nu numai schițat într-un

Curriculum Vitae, Valerian ar fi făcut aceeași greșeală ca oricare altul. Nu și-ar fi caracterizat trăirea ci și-ar fi reprezentat stimulul acesteia. Și – ca mulți alții – s-ar fi blocat oferind o schiță generală, dacă nu ar fi putut să refuze. Desigur, mai sănătos ar fi fost să refuze! Aiurea! Așa devenea, automat, subiect și obiect. El povestea, el cerceta, tot el concluziona. Inevitabil, ceva îi scăpa. Îi scăpau toate lucrurile de care nu putea fi conștient. Pentru acestea avea nevoie de oglindă și singura pe care o avea la dispoziție, chiar diformă cum se găsea, erau alți oameni. La treaba aceasta celălalt devenea obiectiv, cel puțin pentru că îl făcea conștient de lucrurile pe care singur nu și le-ar fi putut așeza înaintea ochilor. Ca ochiul care numai oglindit se vede pe sine. Și celălalt, obiectiv fiind, putea să-i confirme sau să-i infirme și judecata asupra lucrurilor de care se simțea conștient.

Aici apăreau mai multe probleme. În primul rând, pentru a-l accepta pe celălalt ca oglindă strâmbă și cu toane, a trebuit să simuleze un soi de reducere la absurd, un să zicem că. Să zicem că oamenii funcționează după aceleași reguli. Ca un autoturism. Principiul de funcționare este același, diferențele sunt legate de marcă, cai putere, capacitate cilindrică, caroserie, dotări, formă, tipul de combustibil și altele. Dar toate sunt înscrise în circulație, folosesc drumuri publice, sunt silite să respecte reguli și periodic sunt alimentate. Apoi judecătorul final era tot el. Obținea informația de la oglinda strâmbă, dar o raporta la sine.

Și poate cel mai tulburător lucru era mecanismul de stocare al informațiilor și de arhivare. Dacă o amintire nu este propriu-zis o retrăire a unui moment ci o re-creare, adică amintirea este dependentă de stimulul care a construit trăirea unui moment, atunci, în funcție de disponibilitatea emoțională din diferite momente, retrăind un episod din trecut, omul îl falsifică. Singura întrebare relevantă este dacă stimulul original este falsificat el însuși pe parcursul vieții, când omul schimbă perspectivă după perspectivă, fiind obligat să se adapteze la situații noi și complexe, sau este numai alterat de dispoziția emoțională din momentul re-amintirii și de cea a statusului gândurilor? Poți să-ți

amintești ceva din copilărie, dar nu mai ești copilul care trăiește acea întâmplare. Cel puțin nu conștient.

Atenția exagerată pe care o manifestase de la o vreme pentru propria persoană îl rupsese de realitate. Îl decuplase tiptil, pâș-pâș, fără grabă, îl adaptase la alt chip al realității. Parcă era mai viu în trecut! Poate aceasta era și sursa confuziilor. Consuma multă energie silind mintea să sape și acolo unde aceasta nu se pricepea. Sau era cu rezervorul gol, fără chef. Motivație. Cum ai sili de unul singur temnicerii Bastiliei să elibereze deținuții. Fără să te ascunzi sub plapuma sau în împâslirea unei mulțimi furioase. De aici și oboseala, astenia, nervozitatea, dificultatea de concentrare.

Accepta posibilitatea, dar o pricepea ca un dependent de tutun care se arată conștient de riscurile la care se supune. Atât. Acela te sfătuiește să nu pui gura pe țigară. Foarte bine! Nu-l pasionează ideea dezintoxicării tabagice, pe care o vede ca exorcizare inutilă. Viața-i scurtă și urâtă! Pentru ce să te privezi de plăcerea aceasta? Că tot crăpi mai devreme sau mai târziu! Și viața cuiva, la scară biologică, nu înseamnă nimic. Valerian era mult prea pasionat de săpătura lui. Și conștient de faptul că orice explicație în care își învelea astenia era înșelătoare, evitare în fond. Evita bomboane otrăvite, se mulțumea cu staniolul.

Acasă avea multe de făcut, dar nu reușea să identifice energia, nu era motivat. Ar fi putut, de exemplu, să adune rufele din balcon, să le împacheteze și să le pună în șifonier. Să pornească mașina de spălat în care se aflau deja niște haine. Să șteargă praful, să chinuie aspiratorul, să citească, să hoinărească pe rețele sociale, să vizioneze un documentar. Și altele. A preferat să facă un duș pe fugă. Cam fierbinte. Și apoi a adormit. S-a trezit înainte de întoarcerea Venerei. Nu cu mult timp. Ea era iritată și lăsa să se vadă asta. Dar n-a așteptat să fie chestionată. Primise un mesaj de la Eliza.

Eliza, chiar dacă plecase în Franța, cultiva relațiile din țară. Și era la curent cu tot ce mișca. Apăruse o problemă la școală. Sau urma să apară, fiind încă vacanța de vară. Nu era propriu-zis

problema școlii, ci a Avrămesei. Așa o alintau pe doamna Avram, profesoară de chimie și director adjunct. Se prefigura un meci în consiliul de administrație. Problema era simplă. Părinții unei eleve au solicitat transferul acesteia la școala lor. Fata avea rezultate bune la învățătură, o conduită exemplară, dar devenise ținta calomniilor în vechea școală. Pentru că avea părinți imposibili din punct de vedere biologic. Cum legal nu se putea, pentru că nu se acceptaseră căsătoriile gay și aceste cupluri nu aveau posibilitatea de a înfia copii. Era altfel. Că mama fetei divorțase și trăia acum cu o femeie. Încât se ocoliseră aspectele legale. Cu totul.

De unde știa Avrămeasa că erau împreună femeile, era greu de presupus. Pentru că în solicitarea de transfer eleva apărea cu părinți divorțați, aflată în grija mamei, nu și a unui tată femeie. Avrămeasa turbase și se manifesta acid pe orice rețea de comunicare. *Familia – un bărbat și o femeie! Din coasta lui Adam a ieșit Eva, nu alt bărbat! Și Eva nu și-a gădilat singură coasta să scoată altă femeie! Sodomia mai lipsea din școală! Se manifestase veninos la adresa Venerei. Ea era drăcoica! Poate chiar ea le convinsese pe femeile fără Dumnezeu să-și aducă fata în școală! Poate ea le făcuse lipeala. Ea! Atacase ca un tartor o biată femeie creștină, onestă și un pic divorțată! Se va vedea asta clar în consiliul de administrație! Dacă va susține transferul fetei, totul se va arăta pe față, la lumina zilei! Că n-are altceva între coarne decât să distrugă imaginea școlii!*

Valerian nu s-a grăbit să răspundă. S-a tot ținut după umbra Venerei. Aceasta vorbea și lucra. Adică strângea rufele din balcon, pe unele le împacheta, pe altele le pregătea pentru călcat. A mai aruncat altele în mașina de spălat și a pornit programul. Ce-ar fi putut să răspundă, fără să greșescă? Cu siguranță Venera o va înfrunta pe Avrămeasa cu argumente serioase. Povestea era sensibilă, chiar dacă era insuficient argumentată. Obiectivitatea, credea el, este legată de caracterul universal al unui lucru, gest, idee, comportament, opțiune și tot așa. Nici nu putea să tacă. Încât a pornit ușor pe după vișini:

– Dacă oamenii ar fi siliți prin lege să acționeze vizând strict un bine universal, aceștia în bună măsură s-ar bloca în necesitățile lor de bază. Unde mulți sunt blocați fără să-i oblige nimic. Prin forțe care depășesc orice delir inchizitorial. Alții ar fi obligați să pornească exact de la ce își doresc să primească de la ceilalți, iubindu-i în măsura în care se iubesc pe ei înșiși. Poveste puțin realistă. Pentru că celălalt ar trebui să devină scop, când este firesc să fie mijloc. Povestea Avrămesei frizează ridicolul. Ajută furtuna cu un lighean de apă!

Venera s-a încruntat. Nu era obișnuită ca Valerian să țină discursuri pe teme etice. În niciun caz discursuri elaborate. Nici nu-i era foarte clar ce spusese. Desigur, un soi de generalizare. Baloane de săpun. Încerca să o împace. Ea nu se voia împăcată, ci susținută. Ultimele cuvinte păreau să curgă în sensul ăsta. În astfel de situații Valerian evita confruntarea, arătându-se de acord sau ba în puține cuvinte. I-a răspuns, în vreme ce se apucase de călcat:

– Oare ce primează? Viața și libertatea, dreptul acestui copil la educație într-o școală, adaptarea în cadrul grupului social și transformarea în adult responsabil, adaptat și echilibrat, sau moftul trâmbițat de Avrămeasa? Desigur, nu-i singura școală din București! Faptul că a trebuit să plece din una și să fie refuzată de alta ar atârna greu! Știi că pentru mulți colegi isteria Avrămesei este receptată drept legalism și respect față de instituție, cu oarecare acoperire deontologică. Dreptul elevului la educație nu ar trebui amestecat cu linsul icoanelor! Asta-i acum! Parcă nu aveam destule pe cap! Bineînțeles că o voi înfrunta! Chiar dacă personal nu am nimic cu Avrămeasa care suferă pentru boala ei... Se crede om-instituție! Poate chiar ar trebui protejată! Că nu ajung mulți cu boala asta să și-o confirme cu poziția pe post, prin administrarea puterii! Cei mai mulți mârâie printre uluci. Of! Este un schnautzer care se crede lup alsacian! Pentru prea multe își dorește voință și nu găsește! Este oarbă față de ceva elementar. Nimeni nu supraviețuiește singur! Iar cei care ți se supun de frică te părăsesc imediat ce-i înfricoșează mai tare altul. Poate ar trebui

să-și amintească de modelul circular al lui Piaget, de interdisciplinaritate! Că este ușor să te socotești buricul lumii între oameni. Pe o insulă pustie ar fi dificil, fiind silit să-ți privești în fiecare clipă moartea în față. Și propria insignifianță. Așa, la grămadă, fiecare își permite orice rol. Cu cât este mai accentuat, cu atât mai bine!

Valerian s-a hotărât să intervină. Prea se pornise. Îl omorâse cu modelul circular al lui Piaget! Interdisciplinaritate? Eventual și în zona etică? La cine? Cadrele didactice dacă se înfîgeau într-o catedră nu mai ieșeau din raza ei de acțiune. Formare continuă? O glumă! În realitate puțini simțeau această nevoie, puțini se lăsau târâți măcar din nevoi de imagine în așa ceva. Restul vegetau. Spații verzi. Nu rupeți florile! Nu călcați iarba! Lua în calcul și riscul ca Venera să-l socotească indiferent. Pe lângă Venera chiar așa păreau mulți oameni. Indiferenți. Erau puține locuri pe care să nu le ocupe. Și a intervenit:

– Sunt belicoși între belicoși. În cazul tău, Avrămeasa joacă rolul de stegar al valorilor absolute. Un soi de arhanghel Mihael care își apără Dumnezeu, fără să înțeleagă că prin aceasta îl arată slab, dependent de sabia lui. Aici se încurcă mulți, când rolul nu li se potrivește. Haine strâmte, haine largi. Jucându-l la întâmplare. Idealul nu are nevoie de apărare! Ce-i drept, nici cu pacifiștii nu mă laud!

Venera a tresărit. Valerian îi încălcase teritoriul. Din perspectivă biologică pacifismul arăta în multe feluri:

– Sigur, iar vorbim despre pacifiștii închipuiți, care îmbracă haina asta pentru a-și acoperi lașitatea. Condiția umană este una de război permanent, război care scapă justificării morale. Războiul este impus de instinctul de autoconservare. Ataci, pentru că alternativa este moartea. Desigur, oricine se poate înșela, de aici decurg înfrângerile și victoriile neașteptate...

– Cred că am ajuns departe. Și problema cu Avrămeasa încă nu-i problemă.

Valerian se bucura de discuție. Parcă voia să o întărate cu întreruperea lui. Nu era chiar conștient de lucrul acesta. Venera a zâmbit:

– La război ca la război! Că războaiele nu au reguli de bun simț... pozează astfel de reguli. De aceea se folosește adesea forța în exces. Antieconomic, cum ai zice. De asemenea, forța se poate folosi aleatoriu, chiar împotriva celor care nu sunt propriu-zis ținte. Puțini oameni realizează că excesul de securitate pe care și-l construiesc generează riscuri și duce la izbucnirea războaielor în jur, războaie care, uneori, îi implică. Aspectele geopolitice nu sunt altceva decât proiecții ale relațiilor interpersonale. Ca războiul dintre ruși și ucraineni. Cu bucătărie proprie, ca relațiile dintre oameni. Și întotdeauna când se pune problema supraviețuirii considerentele de ordin moral sunt legate la gură. Nimeni nu supraviețuiește etic. Adică din pricina și în virtutea unui astfel de imperativ. În știința vieții accidentul și nu evoluția molcomă reprezintă saltul calitativ. Altoirea. Uneori o mutație genetică. Materia vie atinge un maxim și moare. Uneori are noroc printr-un accident!

Valerian nu-și putea dovedi realitatea dialogului. Întâi pentru că ei nu vorbeau așa. Pentru că dialogul părea țesătură de idei, cu băteală și urzeală, cu lacune. Apoi pentru că era puțin probabil să fie prezent, nu-și amintea ce mâncase nici de unde se întorsese acasă, dacă se întorsese de undeva. Poate visa. Poate, dar dacă era așa visul a luat act de îndoiala, de confuzia lui.

Și au discutat apoi numai treburi domestice. Venera plătise întreținerea, cablul și internetul. Mai era de plătit curentul. Curentul era treaba lui Valerian. Îl plătise online. Lista de cumpărături era întocmită. Poate mâine vor merge la supermarket. Vecinul de la șase devenise insuportabil. Utiliza bormașina la ore nepotrivite. Compulsiv. Și soacră-sa dădea cu aspiratorul fix pe la ora 10 seara. Îți puteai potrivi ceasul după aspiratorul ei. Ora zece, fără referințe la zilele săptămânii, la luni, anotimp, an. Au făcut dragoste și într-un târziu au adormit. Valerian a visat un migdal cu migdale.

Capitolul I

Profesoara de biologie

Într-o școală din București, în hotarul sectorului patru, majoritatea orele de biologie pentru clasa a VII-a C erau ca toate orele la un loc. Otova. Și prin aceasta nu se asemănau cu niciuna. Doamna Venera, care era și dirigintă, aparent nu predă nimic și cu toate acestea avea în clasă patru olimpici la biologie care participau și la alte competiții școlare. Cu scop. Nu se avântau în valuri de amorul artei.

Rareori intra în clasă profesoara însoțită de catalog. Elevii făceau ora în cabinetul de biologie, unde migrau cu vuiet mare după pauză, îmbulzindu-se pe ușă. Și o găseau făcându-și de lucru la microscop, înconjurată de olimpicii ei, care renunțau la pauză după ora anterioară și se scurgeau aici, bântuiți de forțe magnetice.

Adesea Venera nu cerea nimănui manuale, caiete speciale, caiete obișnuite, instrumente de scris. Nu dădea teme, nu cerea studiu individual pentru lecția următoare. Din clasa a cincea, de când era diriginta clasei, lămurise cadrul general în care urmau să se desfășoare orele de biologie. Elevii erau la curent cu mitul: clasa a cincea este grea! Părea să se confirme. Unii s-au adaptat ușor, alții mai greu. Chiar și cei mai slabi aveau note peste șase la materia asta, fără ca vreun elev să fie lămurit cum primise notele. Nici chiar olimpicii. Întotdeauna păreau mai mari decât nădejdea lor. Și acest lucru îi intriga. Pentru că Venera nu lăsa de înțeles că ar fi indulgentă, nu reușea să transmită elevilor acea obișnuință călduță că de bine, de rău, la biologie aveau nota de trecere asigurată. Dimpotrivă! Și cu toate acestea nimeni nu era îngrozit de ora ei.

În mod obișnuit, ca să fie ceva obișnuit, profesoara se așeza în ultima bancă de pe rândul central. Avea coleg de bancă și un elev putea să stea la catedră. Lăsa elevii să negocieze între ei, chiar să lupte la nevoie, pentru aceste locuri. Locurile le adjudecau, invariabil, numai patru elevi, dintre care unul cucerea locul lângă ea, altul locul de la catedră și doi rămâneau bosumflați. Nu întotdeauna aceeași. Bosumflații își scoteau pârlleala în timpul orei. Între cei patru nu se numărau olimpicii, dar profesoara îi considera pe aceștia cu medalii la o competiție mai importantă. În sinea ei, fără să o arate față. Iar cei patru se pricepeau la rândul lor să citească asta mai bine, mai rău. Ceilalți se așezau în bănci după simpatii, cumetrii, apartenențe la grupuri.

Elevii nu stăteau toată ora răsuciți. Profesoara nu solicita atenție pentru persoana ei. În funcție de subiectul discuției se ridicau din bănci și săreau, încercând să atingă tavanul, își mutau privirea de la ferestre la ușă, căutând să se racordeze la veghea neîntreruptă a animalelor din sălbăticie și chiar ațipeau minute bune în diverse poziții.

Telefonul fără fir era preferatul lor! Doamna șoptea ceva la urechea colegului de bancă iar acesta șoptea colegului de pe rândul de la perete. Apoi doamna șoptea același lucru elevului apropiat de pe rândul de la fereastră. Informația curgea de la ureche la ureche, iar cei din urmă de pe cele trei rânduri se puneau de acord, părăsindu-și băncile, și unul dintre ei șoptea celui de la catedră cuvântul final. Acesta îl scria cu majuscule cât toate zilele pe tablă. Iar cuvântul inițial îl scria profesoara pe trei bilețele care circulau pe trei rânduri în hohote de râs nestăvilit.

Acesta era inconvenientul celui de la catedră! Stătea în poziție comodă și de forță, dar afla ultimul care-i motivul distracției celor din bănci. Și elevii pricepeau cumva că profesorii nu sunt atotputernici. Jocurile, desenele la tablă, mișcările în bancă și diversele strategii vizau mereu conținutul unei unități de învățare, dar elevii se trezeau cu competențe însușite ca prin vis, le puteau considera chiar inventate de ei înșiși. Și nu erau prostii,

să se rușineze de ele. Dimpotrivă. Așa că nu se cereau îngropate în grabă.

Se discuta te miri ce. Despre jocuri de pe internet, filmulețe, probleme din clasă, din curtea școlii. Se făceau bisericuțe din elevii aflați în bănci apropiate și fiecare își susținea punctul de vedere. Apoi cel de la catedră emitea o judecată de valoare încercând să critice diferite poziții. Iar profesoara, în urmă, punea o singură întrebare. Și iar se porneau bisericuțele să delibereze.

Ai zice că-i ora scurtă, dar aceasta, fiind eficientă, cuprindea multe. Era vreme ca cei din bisericuțe să-și demonstreze poziția grafic la tablă, sau să-și susțină cauza cu un material video de pe internet. Se pornea laptop și proiector. Încât la sfârșitul orei, nici bosumflații, nici elevii care se târau la școală ca duși la tăiere, nu se simțeau înșelați. Fuseseră la un fast-food de fițe, consumaseră băuturi acidulate la modă, mâncaseră burgerul preferat, nu broccoli și suc de urzici! Așa credeau, chiar dacă în realitate broccoli și suc de urzici avuseseră în meniu.

Profesoara nu le colecționa telefoanele mobile și nu le interzicea accesarea acestora în timpul orei. Chiar le erau de ajutor, pentru că puteau să caute diferite soluții pe internet. Din cele rapide. Nu aveau însă tihnă să joace jocuri, nici să urmărească ceva pe canale video. Pentru că se găseau, aproape toată ora, într-o mișcare browniană care-i atrăgea mai tare. Tehnicile și metodele erau diverse, dar toate îi țineau conectați. Într-o dinamică ce imita propria lor dinamică.

Existau și ore negre, cum le numeau elevii. Aveau frecvență regulată sau neregulată. Cam la două săptămâni. Atunci predarea era însoțită de evaluare punctuală sau recapitulativă. În manieră clasică. Și poziția era cea firească, ei în bănci, profesoara la catedră. Neîndurătoare. Și nu era un joc, cum au crezut inițial și apoi s-au muncit în lungul anului să-și asigure o medie rezonabilă! Asta în clasa a V-a cea grea. Cum aveau două ore de biologie pe săptămână, însemna că de la începutul anului școlar a cincea sau a șasea oră erau negre. Și după patru ore, din cuprinsul altor două săptămâni, iar venea ora neagră. Și tot așa.

Metodele Venerei variau după obiective. Fără catalog putea veni la clasă, fără obiectiv nu. Amestecul de metode îi ținea pe elevi în alertă. Copac cu multe ramuri, crenguțe, frunze, surprize. Îi împingea să guste din multe, chiar și din ciorba relativismului moral. Treptat. Îi convingea să-l compare cu ce socoteau ei universalism moral, măcar că acela era scoarța copacului familial.

Totul era în mișcare și fiecare se vedea, pe sine, drept singurul punct fix. Mai mult sau mai puțin. Având propria mișcare de rotație și mișcare orbitală. Propria înclinare a axei. Fiecare realiza cât de aproape, sau de departe, se situase opinia personală în raport cu opinia negociată în cadrul bisericeții, cu cea creionată de rând, sau cea stabilită de la catedră. De asemenea, cum recepționase cuvântul la telefonul fără fir, cum pornise inițial și cum ajunsese la final.

Toate acestea îi sileau pe elevi să realizeze că lumea nu se conduce neapărat după norme fixe și înțelepte, chiar dacă normele lumii erau declarate așa. Fiecare structură avea propria vitrină și propriul sistem de conservare. Propriul țel. Suprapuse, structurile puteau adopta țeluri diverse, cu oarecare libertate, dar solicitau supunere pentru ceea ce se numea țel general. Interesul școlii prima înaintea interesului clasei și interesul clasei asupra interesului elevului.

Grupurile mai mari sau mai mici acționau uniform față de membrii lor. Greșelile puteau fi acoperite pentru un membru atunci când acesta acoperea la rândul lui nevoia de prestigiu a grupului.

Totuși, școala și lumea toată se bazau pe reguli de conduită, la fel ca simplul individ. Lumea, continentele, statele, școlile nu erau de tip monolit. Existau diferențe majore. Chiar între elevii din clasă. Ce era indezirabil pentru unii, putea să fie țel pentru alții. Iar de aici apărea conflictul.

Conflictele puteau izbucni chiar fără miză evidentă, din încercarea unuia și a altuia de a-și apăra și chiar impune setul de valori familiale, de grup și tot așa. La nivelul întregii lumi existau suficiente motive de conflict. Diferențe etnice, religioase, morale,

relaționale și altele. Căutau pe internet impolitețuri interculturale, sau chiar motive pentru războaie sângeroase. Erau destule. Conflictul apăreau din judecăți incomplete, altele intrau în logica puterii politice. Porneau din greșeli de calcul, dar erau continuate din teama pentru pierderea puterii.

Eliminarea totală a judecății, sau o judecată deplină, nu erau posibile. Conflictul și judecata aduc mereu, cu preț mare, informații noi. Chiar dacă sunt însoțite de rușine și vină în cantități de nesuportat. Care sunt aruncate asupra altora. Perpetuum mobile.

Dacă te transformi într-un model de toleranță ajungi să te judeci și pentru faptul că judeci. Încât ești silit să îți reprimi judecata. Mai devreme sau mai târziu. Sau să o transformi în altceva. Conform legii eficienței.

Venera nu ținea să aibă o clasă de asceți, încerca să-i determine pe elevi să guste din foloasele moderației. Să-i ispitească, atât cât se putea la vârsta lor, la gândirea mai cuprinzătoare a evenimentelor, să le cultive răbdarea, prudența, echilibrul.

Chiar dacă îi domesticea, căuta să evite daunele definitive induse prin procesul domesticirii. Pentru că nu-i voia domesticii, ci adaptați. Elevii urmau, că le plăcea sau nu, să-și cucerească stima de sine. Acea geografie instabilă generată de emoții în căldarea eului plăpând. Valuri mici sau furtuni. De aceea metodele ei favorizau descoperirea.

Elevii ajungeau să creadă că au descoperit apa caldă. După ce descoperiseră focul și îl puteau stăpâni, îl puteau domestici. Competențele, cum numeau profesorii cunoștințele lor, și le descoperiseră singuri. Nu datorau asta profesorului. Cea care reușea mai ușor să se înjghebe era încrederea în sine. Căreia îi purta sâmbetele stima de sine. Pentru că încrederea în sine se bazează pe dovezi pipăibile.

Relativismul moral pe care-l aducea se lovea inevitabil de universalismul moral și această bătălie de uzură îi crea între profesori imaginea de om fără Dumnezeu. Totuși, Venera nu era

omul extremelor. Nu visa ca lupii să se pupe în bot cu oile. Dar lupul și oaia din același individ puteau conviețui. Cum dogma etică sancționa segregarea pe criterii de rasă, sex, abilități intelectuale și impunea normative greu de înghițit de adepții unei morale cu iz pe cât de universal, pe atât de local, ea apărea în ochii celorlalți profesori ca veritabil țap ispășitor.

Pagubă în ciuperci! Arta cere sacrificii! Dacă pictezi după indicațiile celor care nu au prea multă treabă cu pictura vei ajunge să pictezi cu pensula și culorile lor! Ei nu-ți vor sesiza efortul, cocoșarea, după cum rar este apreciat efortul de producție a hârtiei igienice. Pentru drepturile fundamentale ale omului nu omit hârtia igienică!

Orele de dirigiență se țineau tot în cabinetul de biologie. Întotdeauna în varianta orelor albe. Dacă se ridicau probleme, din partea clasei sau reclamate de profesori, le discuta în mare și solicita apoi judecata bisericuțelor, intervenția celui de la catedră, urmând ca dânsa să răspundă cu întrebări. Dacă se reclamau lucruri obișnuite, de exemplu o fetiță pâra un băiat că o trage de codițe și-i face ce-i face, nu se discuta niciodată acțiunea în sine. Diriginta întreba:

– Dacă elevul acesta, peste o vreme, va deveni soțul tău? Sau al unei prietene bune? Dacă, într-o situație oarecare, va fi singurul care te-ar putea ajuta?

Și iar se lăsa judecata pe seama bisericuțelor și a celor de la catedră, iar diriginta punea altă întrebare. Venera era încântată când apăreau probleme. Puteau fi discutate, negociate, înțelese. Era ocazia pentru dezvoltarea idealului copiilor. Ocazia despărțirii apelor, a deosebirii. Prin întrebările ei nu forța niciodată nota. Adăuga atât cât puteau asimila elevii. Picătură cu picătură.

Chiar problemele mai grave de disciplină își găseau rezolvarea așa. Oricât de nepotrivit părea în ochii altor profesori. Care erau nevoiți să observe, totuși, rezultatul. O problemă gravă nu devenea accelerator pentru probleme grave. Nu devenea mit,

nu-și manifesta atracția irezistibilă, arhetipală. Pur și simplu era pricepută. Copiii își hrăneau înțelesul cu oasele și cenușa ei.

Se discutau multe. Despre igienă, despre relațiile între elevi, între sexe, despre căile practice care puteau fi urmate, fără riscuri inutile, în atingerea unui scop. Despre scop și motivația acestuia. Subiectele erau atinse și în fiecare oră de biologie. Încât, după un trimestru, orice elev, oricât de slab ar fi fost la învățătură, chiar cei aflați în cadru familial defavorabil, bântuit de orice grozăvie, ți-ar fi putut spune mai multe lucruri. Nu pe toate deodată.

Că grija pentru corp și haine, spălarea, pieptănarea, perierea dinților, păstrarea hainelor curate și ordonate în dulapuri îi făceau siguri pe ei, îi ajuta să învețe și să depășească multe probleme, să aibă succes în relațiile cu alții. Sau... cel puțin să nu miroasă a prost. Pentru că orice profesor, dacă te vedea așa, în urma evaluării cunoștințelor, îți dă o notă bună, chiar dacă nu o meriți. Oricum, nu atât de proastă ca atunci când te-ar vedea nespălat și cu hainele alandala. Când chiar stăpânirea acelorași cunoștințe ți-ar fi adus o notă mult mai slabă.

Apoi mai era ceva. Cine mirosea a prost era vinovatul de serviciu, era pârât pentru lucruri reale sau imagine iar profesorul era ușor de convins. Evident. Nici nu mai cerceta. Îl acuza și gata!

Că definirea scopului unei acțiuni trebuia să premerge acțiunii, iar faptele necugetate, departe de a atinge succesul îi treceau chiar pe cei spălați bine și îngrijiiți în rândul celor care miroseau a prost.

Că toți elevii își doreau recunoaștere, iar dacă cineva încerca s-o obțină mirosind a prost, asta era în primul rând problema lui. Fiecare trebuia să se ferească să miroasă a prost și atât. Recunoașterea venea de la sine atunci, în mai multe chipuri decât putea oricine să priceapă.

Că băieții și fetele sunt oameni, dar au direcții diferite de dezvoltare. Și maniere diferite prin care se puteau arăta cu miros de prost sau de proastă. Sexele nu se aflau în război, ci într-o

competiție acerbă, ca un concurs de dans. Încercând să ajungă regele și regina balului.

Poate cu alte cuvinte, dar conținutul poveștii ar fi fost acesta. Și ascultându-i, îți plăcea sau nu, erai obligat să recunoști, în taină desigur, că pe undeva miroseai a prost. Dacă te aflai către mijlocul vieții, indiferent că domneai peste realizări sau regrete, ai fi reacționat emoțional sau judicativ, în ultima variantă apărându-te de valul emoțiilor care dădeau să te răstoarne de pe scaun. În ambele cazuri ai fi ratat exact ceea ce micuții ar fi păstrat sub tăcere, acel lucru pe care îl intuiau de o vreme încoace și care, confirmat de profesoară, rămăsese neschimbat.

Este vorba despre coloana vertebrală a preadolescentului pe care nicio nevoie nu ne împinge să o arătăm aici. Din incapacitatea de a o descrie pe înțeles. Pentru că nici preadolescenții, singurii în măsură s-o simtă, nu pot face asta. Îi influențează într-o acțiune sau alta, dar scapă oricărei definiții, ca un lucru străin.

La fel ar fi vorbit copiii, probabil, despre conducerea prudentă. Alt soi de șoferie. Una prin viață. Cu piciorul aproape de frână, viteză moderată. Când crezi că ai toate argumentele pentru o acțiune sigur mai lipsește unul! Fundamental, argumentul care modifică perspectiva. Nu era liberă strada? Atunci cum ai nimerit în copac? Ce căuta copacul pe drumul tău?

Desigur, violența este autosuficientă! Nu are nevoie de argumente. Arunci bomba și gata. Vedem noi apoi! Printre ruine se distinge greu. Fum amestecat: rușine și vinovăție. Care te obligă să arunci altă bombă. Și tot așa.

Omul ajunge să-și considere cătușele brățări împărătești. Ștreangul colier. Moartea coroană. Viteză moderată. Ultimul argument se arată numai la viteza aceasta. Copiii ar fi spus că adesea, dacă te răzbunai pe cineva se dovedea în scurtă vreme că altul era vinovat de suferința ta. Și dacă te răzbunai apoi pe acela, iar nimereai aiurea. Nu era teorie. Puteau dovedi. Cu faptele lor. Erau cu toții urmașii lui Toma necredinciosul. Verificau.

Elevii care o aveau dirigintă pe doamna Duminică Venera îmbrăcaseră mai degrabă haina unui rol. Nu distingeau bine între ei înșiși și haină. Echilibrul și moderația jucată nu erau propriu-zis echilibru și moderație, era un element de forță. Chiar și așa, ancorați în idealul echilibrului și al moderației produceau efecte.

Nu erau puternici prin rolul jucat, ci prin vinovăția și rușinea în care cădeau ceilalți, în diferite grade, prin energia pe care erau alții nevoiți să o consume în exces pentru autoapărare, pentru scuturare de vină și rușine. Iar aceia, cel mai ușor făceau asta prin proiecție, punând pe seama altora motivul vinovăției și al rușinii proprii. Făceau asta în mod natural elevii altor clase cu ei, și majoritatea profesorilor. În chip direct sau cu ocolișuri.

Profesoara de chimie era maestră în astfel de subtilități, încercând să le spargă unitatea în fel și chip. Ei reușeau să o lase cu mâinile goale și găsiseră arme pentru protejarea oricui în fața umilirii și a defavorizării fățișe. În cele din urmă Avrămeasa a cedat, lăsând locul la această clasă altei profesoare de chimie. Capitulasă în fața unui sistem periodic unit, în care atât elementele cât și produșii de reacție îi erau nefavorabili. Și o făceau să miroasă a proastă.

Ședințele cu părinții aveau farmecul lor. Venera nu-i chema la început de an să le cerșească bani pentru dotarea clasei, să adune fonduri și să le comunice tipuri de rechizite și caiete speciale solicitate de fiecare profesor. Nu. Fiecare profesor putea să-și transmită pretențiile părinților direct prin elevi. Îi chema să-i pună la curent cu obiectivele noului an de studiu și cu provocările pe care le vor avea în rolul de părinți. Nici în cursul anului ședințele cu părinții nu erau propriu-zis despre elevi, ci chiar despre ei, părinții. Le arăta unde se ridicaseră la nivelul cerințelor copiilor lor, și unde se ascunseseră în nisip. Lucruri generale, care puteau fi suportate în public.

Pentru aspecte sensibile discuta separat cu fiecare părinte în parte. Încât, cu excepția monoparentalilor dintr-un motiv sau altul, la ședințele separate, care purtau numele pretențios de

consultații, veneau invariabil, ambii părinții. Iar când plecau nu aveau în minte pedepsirea copilului, ci reflectau asupra greșelilor proprii. Măcar pentru o vreme, atât cât sufereau în spinare vina, cât nu cădeau în borcanul rușinii, scuturându-se și de aceea prin învinovățirea copilului. Sau, aruncând vina integral în spinarea soțului, a școlii, a societății și a vremurilor.

Desigur, diriginta nu putea să reeduce oameni maturi, deja turnați în limitele cofrajelor și întăriți bine. Îi zgâlțâia, obligându-i să-și vadă rugina mustăților de fier beton. În funcție de material, lucrând cu pielea clientului, marfa ieșea în urmă de diferite calități. Rezistența la schimbare este naturală. Chiar dacă pricepi că schimbările sunt necesare. Că îți sunt necesare. În fața schimbării, a durerii pe care o implică, oamenii declară senin:

– Așa sunt eu. Ia-mă așa cum sunt!

Credința supraviețuiește încercării. O forță uriașă anulează orice schimbare. De aceea schimbările sunt mai clare în fantezie. Acolo chiar par reale.

Un observator avizat și echilibrat poate să realizeze că profesoara nu făcea altceva decât să favorizeze adaptarea elevilor la realitate, construindu-și singuri această realitate și construindu-se pe sine, descoperind arme defensive și ofensive și mânuindu-le cu succes. Lucrul acesta îl făcea profesoara și cu ea însăși, iar olimpicii dovedeau că aparenta lipsă de activitate nu era străină de rentabilitate. Eficiența nu putea fi negată.

Evident, idealul ne înșală ușor, propunându-ne existența unui astfel de observator. Realitatea este cea care taie macaroana, arătând că observatorii, dacă sunt avizați nu sunt echilibrați și invers, mulți având numai un amestec imatur din cele două ingrediente. Încât cei din urmă, nici în glumă nu intră în categoria observatorilor, rămânând protectori ai amestecului din care s-au format. Într-un cuvânt inadaptați. Pentru că râul este în curgere neîntreruptă până la secarea izvorului.

Metodele și tehnicile profesoarei prilejuiau comentarii acide în cancelarie, dar inspectorii școlari nu constatau în urmă decât eficiență și notau scăderi ici-colo, la aspecte formale, numai să

rămână fideli misiunii lor. Era dreptul dascălului să aplice orice tehnică și metodă pedagogică, atâta vreme cât putea să prezinte hârțogăria activității și mai ales rezultatele. Științele educației nu-și trăseseră plapumă și nu se ghemuiseră în așternut.

Alți profesori o socoteau pe Venera capabilă să-și taie cu barda elevii și să-i treacă prin mașina de tocat, să-i amestece cu mirodenii și să-i prăjească în tigaie, numai să-și atingă obiectivul. Evident, obiectivul era de a avea clasa cu cele mai înalte performanțe. Umbla vorba asta prin cancelarie, lansată la apă, probabil, de cineva care fusese silit de medic să se lepede de prăjeli. Încât, neputând să le uite, le găsea un rost.

Directorul adjunct considera că metodele Venerei stricau disciplina, instigau elevii la fapte necugetate:

– Mai ales pe ăștia de a șaptea și de-a opta, doldora de hormoni...

Îi puna în cârcă tot felul de întâmplări: elevi surprinși fumând, drogându-se, călărindu-se în lege în toalete, violențe de tot felul. Și când se lovea de constatarea altora că niciunul din cazurile amintite nu au avut ca protagonist vreun elev din clasa Venerei, aceasta sărea ca arsă:

– Întâmplare. În-tâm-pla-re! Hoțul neprins, negustor cinstit! Cine le vâră gărgăuni în cap, cine-i instigă pe toți? Așteptați până o să vă dea unul cu ceva în cap și o să vă violeze pe holuri! Poate chiar pe catedră! Este o stricătoare de copii cumiști!

Auzind-o așa, colegele dezvoltau fără să vrea fanteziile sexuale ale doamnei Avram. Nu părea oricum o femeie prea fericită. Nici ele nu puteau s-o înghită pe Venera, dar ca Avrămeasa nu se opărea niciuna. Că se lăfăia pe laurii olimpicilor ei. O pitică cu ifose! Și ea, director adjunct, profesor de chimie și femeie normală, care ni-cio-da-tă nu-și schimbase școala, rămânând lipită acolo unde s-a titularizat, nu reușise să împingă în ani mulți măcar un elev dincolo de faza pe municipiu. Vine apoi o vagaboandă pitică, care umblase creanga din școală în școală, schimbă bărbat după bărbat și scoate olimpici pe bandă?

Umple colțul de onoare al școlii cu medalii și diplome! Unde s-a mai auzit?

Lumea asta-i cu totul strâmbă! Până și în vremea molimei se descurcase... Fusese prima din școală care se adaptase la învățământul online. În adâncul ei o bănuia. Sigur nu era străină de pandemie... Cine știe ce făcuse în cabinetul ei de biologie?! Că virusul avea chimismul lui, dar era biologic de fapt.

La început chiar o simpatizase pe Venera, încercase să o introducă în cercul ei de profesori și profesoare. Cercul protejaților, cercul supușilor. Al celor care se sacrificau pentru imaginea școlii. Ce altceva putea să-și dorească un profesor, dacă nu să facă parte din oastea aflată sub conducerea ei înțeleaptă și maternă? Că directorul avea altă treabă și era un pic cam pământal.

Venera nu venise în școală pentru a se integra echipei de zugravi. Nu o interesau pereții exteriori, nici cei interiori. Ci partea vie din elevi. Defect profesional. Că doar era profesoară de biologie! Încât treptat i-a devenit nesuferită doamnei Avram. Ghimpe! Directoarea adjunctă i-a spus într-o zi în cancelarie:

– Te-ai schimbat la trei sute șaiszeci de grade!

Venera n-a iertat-o:

– Chiar așa, am stat degeaba? Poate la o sută optzeci!

Venera nu reușise să tacă. Știa că prin replica aceasta blocase capacul unei oale sub presiune. Și temperatura creștea. Avrămeasa se descoperise încercând să aducă oaia rătăcită înapoi la turmă. Turma pe care o păstorea. Dar, după cum behăise Venera, îi era clar. Era capră. Făcuse chetă de electroni cu un element străin. Și prezenta deja legături metalice. O scosese de la suflet!

Avrămeasa nu se jena atât pentru greșeala comisă, cât pentru faptul că o corectase Venera. Dur. Ca pe un elev de școală primară. Omul este supus greșelii. Se întâmplă! Nu spune popa la înmormântări că nu este om care să nu greșescă? Și nu este solicitat Dumnezeu să ierte? Că ce altă treabă are?

Chestia cu *precum iertăm și noi greșităilor noștri* are valoare motivațională. Dumnezeu n-ar trebui să ne copieze. Nu suntem modelul cel mai bun. L-am putea învăța multe prostii. Că întotdeauna anturajul duce în ispită. Avrămeasa turba. Venera o făcuse de rușine! Îi ridicase fustele în cap, îi întinsese tampoanele folosite pe masa din cancelarie. Cam așa simțea.

Acte ratate se pot întâmpla oricui. Chiar un lingvist poate să experimenteze public un dezacord. Și ce? Este sfârșitul lumii? L-a târât în vremea copilăriei un miros, o madlenă, zăpada naturală de ieri. Haita agramată atât așteaptă. Uite cine ne învăța pe noi! Pu-tu-roa-sa! Pitică smintită! De aici nu mai era cale de întoarcere. Poate chiar avusese dreptate cu cele trei sute șazeci de grade. Se întorseseră în poziția inițială. Când se transferase Venera la școala ei. O mirosise de atunci. A vrut să fie blândă. Să o lase să respire.

Gata! A întârcat bălăia! Judecata va fi rapidă! Venera era o intrusă. Și nicio reacție termoneucleară n-ar mai fi putut să-i facă loc în sistemul periodic. Mendeleev n-o recunoscuse ca fiică legitimă. Trebuia lapidată, și resturile ei aruncate în patru vânturi.

După cum îi povestea cu haz Venera lui Valerian, Avrămeasa se făcuse un soi de profet. Și, ca orice profet, dacă nu-și putea demonstra zeul, avea cel puțin o temă. Tema Avrămesei era ea. Zicea că se va scufunda în propriile-i dejecții. Mai devreme sau mai târziu. Venera aprecia că directoarea adjunctă găsisese paiul sau bârna pe care să-și depoziteze stima de sine. Sau ce mai rămăsese din ea.

Chiar dacă nu avea cum să dovedească asta, Venera era sigură că Avrămeasa fusese sursa unei calomnii care devenise ușor credință pentru unii profesori. Că ar avea o relație cu Eliza, evident erau lesbiene. Amândouă pitice și bot în bot. Nu numai atât. Că Venera ar întreține și alte relații. Nu-i era negată heterosexualitatea, ci numai loialitatea față de soț. În mod obișnuit calomniile sunt lansate de oameni acriți care se socotesc nedreptățiți. Și utilizează în construcția calomniei măcar un

element verificabil, pe baza căruia să se poată susține aproximativ narațiunea.

Știa că indiferent de situație, cel calomniat nu mai poate fi spălat de nicio apă. Sfântul sfinților să fie! Orice apărare n-ar fi făcut decât să confirme depozitia calomniatorului. Să-i crească puterea. Grupul căruia i se împărtășea calomnia urma să o conserve, utilizând-o ca armă pentru diferite situații. O calomnie nu-i de aruncat! Este formulă magică. Te ajută să te înalți chiar scăderea celui calomniat. Care-i împletit în pânza de păianjen și poate fi consumat, după nevoie, în orice cantitate.

Cum această calomnie pornise din gură în ureche și tot așa, adică circulase ca zvon, emițătorul, sau calomniatorul original, era asigurat și de mai multe ori satisfăcut. Pentru că, trecând pe la unul și pe la altul, fiecare putea adapta povestea. Ce folos să colportezi un zvon dacă nu-ți satisface o nevoie? Nu numai nevoia de bârfă. Ai multe de răzbunat și iată ocazia!

Avrămeasa era membră în toate comisiile din care făcea parte Venera. O urma ca umbra, o ținea sub lupă. Se interesa de locurile unde pleca Venera la formări și schimburi de experiență, atunci când nu putea să o însoțească. Era securistul ei personal. Venera îi spunea uneori lui Valerian:

– Dacă te trezești noaptea cu Avrămeasa în brațe să nu te miri! Să fii atent, că are obiceiul să se întoarcă la trei sute șazeci de grade!

Din pricina aceasta Eliza o poreclise pe Avrămeasa cercul. Inițial fusese cerc de butoi. În conversațiile cu Venera era Doamna cu cercul, sau, printr-o anumită contagiune, Circăreasa. Alteori madam Dogan. Doage, cercuri, butoaie. Pe ea o porecliseră colegile Degețica. În limbaj mimic-gestual o reprezentau cu un tremur ușor al degetului inelar de la mâna dreaptă. Cu palma deschisă. Toți profesorii aveau porecle. Poreclele de cancelarie erau diferite de cele de la nivelul claselor. Elevii își reprezentau realitatea și o codificau în maniera lor. Venera era Aspida. Porecla de cancelarie. Reprezentată pe mușește în multe chipuri: strângerea ochilor, îndoirea degetelor de

la ambele mâini în chipul unor gheare, atingerea grăbită a capului cu mâna și scuturarea acesteia. Semn rapid, nu ca în copilărie, când abilitățile nu erau încă formate, și nici nu erai convins că a priceput persoana. Făceai gestul și îl lămurai:

– Este nebună!

Directorul era Rinocerul. Semnul pentru el era simplu: atingerea vârfului nasului. El nu era deranjat de metodele Venerei, atâta timp cât aduceau rezultate palpabile și școala se putea mândri, expunând anual diplome și medaliile greu de trecut cu vederea. Care erau în cele din urmă chiar oglinda lui. El conducea școala care performa, el raporta activitatea. Îl agasau însă reacțiile pe care le stârnea altor cadre didactice. Întâmplător sau nu, profesorii care se manifestau mai vocal erau femeii.

Unele se mulțumeau cu bârfa, cu pâra, făcându-i capul calendar, altele ajungeau la reclamații pe unde găseau uși deschise și urechi flămânde. Fusese îngrozit de ce se putuse debita pe seama Venerei când a primit prima hârtie de la inspectorat. Apoi nu l-a mai speriat nimic.

Venera îi livra performanță și se putea mândri cu asta, îi livra disciplină în linii generale, și asta îl liniștea. Școala, în ansamblul ei, suna după cum își bătea clopotul Gauss. Avea pe clopot performanță? Avea. Era clopotul bine forjat din cei nici prea-prea, nici foarte-foarte? Era. Avea gură largă? Foarte bine. Asta îi ținea pe profesori ocupați. Uneori ar fi vrut să poată da la schimb performanțele școlare contra disciplină. Nimeni nu făcea astfel de tranzacții. Ciudat! Și se mai vorbea de economie liberă! El se știa mai mare peste o legiune. Cu tot cu profesori, cam atâția ostași avea școala. Poate mai puțini decât legiunea romană. Iar performanțele țineau pasul cu violența. Aceasta avea clopotul ei. Chiar nu avea ce să-i reproșeze Venerei.

Lucrul acesta nu-l încânta. Profesorii cărora avea ce să le reproșeze erau supuși. Asta-i! Nu le poți avea pe toate!

Desigur, au urmat inspecții. La multe discipline, asociate uneori cu inspecțiile de grad. Și ca din întâmplare, la Venera. L-a pus în temă pe inspectorul principal. Acesta nu s-a mulțumit cu

atât. A verificat și s-a lămurit la fața locului. La o cafea, după inspecție, discutaseră pe îndelete. Nu problema în sine, care nu exista. Își bârfiseră soțiile cu plăcere misogină de puberi. De altfel, se cunoșteau de multă vreme și din când în când mergeau împreună la pescuit pe lacurile din apropierea capitalei. Fără soții, se înțelege!

Venera se simțea asigurată prin realizările ei. Totuși, era bântuită de o teamă permanentă. Adâncă. Ținea pe noptieră un volum. Versurile lui Bacovia. Și se cufunda adesea în *Lacustră*. Am tras podul de la mal? Nimeni nu putea să fie întotdeauna sigur. Dar citind versurile se imagina inginer care realizase multe amenajări, baraje și diguri pe râuri, prevăzute cu văi secundare.

Însă oricând putea să apară din senin o ploaie cumplită. Cu record istoric de precipitații pe metru pătrat. Care să-i fisureze barajele, să îi distrugă digurile. Viitura putea să facă abstracție, în ciuda determinării, de văile secundare și să fie atrasă de localitățile care tradițional se înșiraseră de-a lungul cursurilor de apă. De aceea nu se lăsa pe tânjală. O realizare cerea noi realizări. Dacă se simțea asigurată, era obligată să se reasigure.

În general oamenii percepuți drept învingători sunt cântăriți în manieră pozitivă așa: A avut voință și putință! Nu se ia în seamă relația dintre voință și putință. În manieră negativă, judecățile nu aparțin oamenilor, ci complexelor de care sunt dominați. Pricpea asta. Cercetându-și voința, se lovea adesea de abstractizări. Scăpa cercetării. Singurele elemente pe care le putea decela erau dorințele. Pe acestea le vedea în luptă continuă. Ca spermatozoizii. În urma maratonului, la care reguli precise nu existau, rămânea unul singur. Care reușea sau nu să fecundeze ovulul sau crăpa înaintea porții. Ca dorința să devină fapt trebuia validată în cloaca motivației de către rațiune. Care o putea accepta sau nu.

Performanța la maraton făcea dorința vizibilă, dar nu-i conferea un drept. Dacă rațiunea o accepta, își asuma și rezultatul, fiind singura care poate să fie învinovățită. Orice dorință pusă în act are consecințe. Împlinirea oricărei dorințe este

urmată de o bucurie scurtă, ca o juisare, și travaliul lung al consecinței. Și roata se învâрте. Împlinirea sau neîmplinirea dorințelor este urmată de împlinirea sau neîmplinirea dorințelor. Cu insatisfacții sau bucurii scurte, urmate de travaliul cel lung. În mod obișnuit, omul păstrează în memorie numai travaliul.

Venera le vedea adesea în forma aceasta, fără să încerce să le prindă între lamele și să le cerceteze la microscop. Dorințele ei erau solidare cu ea. Și măcar că era scundă, nu-i trecuse niciodată prin minte să se vâre între lamele și să se cerceteze la microscop. Cât despre voință în întregul ei, aceasta avea autonomie și scăpa cu totul cercetării.

Avea propriul mod de relaționare cu ceilalți profesori. Asemenea lor parcursese diferite etape de socializare și de formare socioprofesională. De la creșă până la studii universitare, titularizare, examene de grad și formări continue. Își asumase integral procesul de maturizare care era conținut de procesul de adaptare. Încât din momentul în care a intrat în învățământ atenția ei a fost focalizată pe elevi, atât pe elev în particular, cât și pe cercurile concentrice în care evolua: mediu familial și perspective, clasa, școală, lumea.

Niciodată nu fusese interesată de raporturile dintre colegii profesori și managementul instituției. Nu o interesau bârfele, învârtelile, loialitățile. Ea livra conducerii școlii performanță. Era modalitatea în care putea să evolueze liberă de orice constrângere. Exista un punct în care interesele conducerii școlii și interesele ei erau comune. Un punct care îi conserva libertatea. În rest îi socotea pe colegi oameni maturi și liberi să-și aleagă propriile modele de relaționare. Niciunul nu putea să fie greșit.

Nu era oarbă. Vedea bine că modelul desfășurat cel mai adesea în relația cu puterea era cel de grădiniță. Se dădeau bine pe lângă educatoare. Îi pârau constant pe cei cu care se aflau în conflict. O lăudau pretutindeni pe educatoare, marea mamă a lumii. Educatoarea era proiectată asupra directorului școlii și a structurilor manageriale. Nu o privea. Avea propriul model. Ceilalți erau maturi, liberi să evolueze cum doreau.

Modelul Venerei se crease în perioadă lungă. Se înfiripase conștient din primele clase primare. Era determinat. Șerpuirea firului de apă nu este o consecință a imaginii despre lume pe care o împărtășește grupul de bază: atomul de hidrogen și cei doi de oxigen! Se trezise pe lume fără tată. Toți copiii aveau mamă și tată. Cei mai mulți. Dar, dacă le lipsea un părinte, știau bine unde a plecat. Își făcuse altă viață pe pământ, sub pământ, sau în cer.

Tatăl ei nu era nicăieri. Mama evita discuția. Uneori, colegii încercau să o îngenuncheze, să o umilească, arătând-o handicapată, incompletă datorită lipsei tatălui. Punând înaintea ei ipoteze. De asemenea, aruncând asupra mamei stigmatul imoralității. Așa făceau toți oamenii aflați într-o situație mai mult sau mai puțin asemănătoare. Împrăștia reacții, se transformau în ecou pentru vorbele aruncate în vânt de părinții lor. Vorbe cu greutate, vorbele celor maturi. În propria lor apărare și justificare.

Copiii se socoteau maturi când manipulau acest arsenal. Îi văzuse pe cei umiliți și își gustase propria umilință. Singură cale de ieșire pe care o găsisese fusese aceea de a genera valoare.

Cum ar spune cineva: Generați valoare și aceasta vă va elibera! Valoarea, sau cel puțin efortul de generare. Libertatea se autogenerază! Supunerea înaintea puterii este sinonimă uitării depline a libertății. Adaptarea la moarte prin funcția vegetativă, o funcție vegetativă scârbită de viață. Se explica modul de adaptare al celor care nu se concentrau pe generarea valorii. Care se arătau în principiu capabili, dar găseau mereu vinovați. Pe care îi pârau educatoarei, construindu-și o imagine loialistă.

Nu o privea. Era prinsă în munca ei. Fiecare era liber să-și aleagă drumul. Maturii nu încăpeau în hăinuțe de preșcolari și treaba ei nu era să fie educatoare într-o grădiniță universală. Suntem produsul victoriilor și eșecurilor noastre, nimic mai mult. Ar fi spus acest lucru, dacă ar fi avut vreme. Nu avea. Era ocupată cu lucruri mai importante.

Nu vedea nicăieri lucruri propriu-zis erecte. Unghi de nouăzeci de grade. Erau aspecte ideale, metaforice. Copacul drept. Nu există copaci drepti! Întotdeauna apare o înclinație, o

tendință către pământ, indiferent către ce punct cardinal. Copacii crescuiți special între atele strânse cu sârmă sunt cei mai chinuiți. Părășiți de cei care i-au obligat să crească așa încorporează sârma, împing atelele. Și capătă propria înclinare, ducând cu ei rana sârmei.

Cel puțin acesta era tabloul Venerei ca profesor de biologie, pe care l-ar fi putut schița Valerian. Era și nu era așa. Ce îl împingea să o portretizeze astfel? Ce-i cenzura, ce îi adăuga? Nu era sigur, dar Venera chiar așa funcționa ca profesor. Din perspectiva lui. Ascundea ceva, așa voia să o vadă pe Venera, sau chiar așa era. Asta alesese din evantaiul de opțiuni. Sintezele privesc în fond fiziologia, mișcarea, viul. Că numai în mișcare, în comportament altfel spus, pulsează realitatea.

Atunci când într-un cuplu ambii membri nu împart același loc de muncă, nu se bălăcesc în aceeași activitate, imaginea celui alt este distorsionată. Distorsiuni care se adaugă altora. Cu atât mai mult atunci când obiectul de activitate este diferit. Dacă este același, sau cel puțin asemănător, în mare parte vorbim despre o suprapunere de planuri. Nu lipsesc avantajele. Perspectiva, excitarea imaginației.

Valerian putea să asocieze unele aspecte din activitatea Venerei cu ale sale, până la un punct. Informații suplimentare îi erau comunicate într-un fel sau altul chiar de Venera. Filtrate prin propria imagine de sine cu funcție externă, prin propria mască. Cele mai multe informații le obținea pe cale combinatorie și asociativă. Malaxor. Și limitele erau impuse de ce considera util să vadă. Dincolo de acestea, zona profund întunecată privea aspecte inacceptabile, și prin aceasta imposibil, ori dificil de reprezentat.

Arbustul care se numea Venera își înfrunta într-un chip sau altul anotimpurile. Care puteau fi citite în perioade de timp mai mari sau mai mici. Ziua trebuia să le cuprindă pe toate, sau cel puțin să le sugereze. Tatuaje săpate pe piele, de multe ori cu semnificație uitată.

Nu-i comod să trăiești lângă cineva acceptând că îți este străin. Chiar și atât cât poștește fiecare să rămână străin pentru celălalt. Excesul este subiectiv. Celălalt își găsește mereu un spațiu în care să evolueze independent. Un sertar de taină.

Imaginația protejează rănilor, scurtează cărările, face zori de zi în smoala nopții. Din mult-puținul sunetelor auzite de prin tufișuri, cuvintele scăpate ici-colea de Venera, Valerian își construie un soi de cunoaștere-recunoaștere, de relaxată încredere. Pentru că în alt chip nu poți rămâne aproape de celălalt. Pentru că în alt chip el nu putea să rămână. Străinul, prezumtiv dușman, se cerea domesticit, ameliorat, transformat, consumat. Fără reziduri, fără excreție.

